

Сінельнікова Х.В., студентка групи ОАМ-25
Житомирський державний технологічний університет
Науковий керівник: **К.В. Романчук, д.е.н., доц.**
завідувач кафедри міжнародної економіки
Житомирський державний технологічний університет

РЕФОРМИ У СФЕРІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ ЯК НАСЛІДОК ВИКОНАННЯ УКРАЇНОЮ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС

Постановка проблеми. 27 червня 2014 року нашою державою була підписана Угода про Асоціацію з ЄС [7]. 16 вересня 2014 року Угода про асоціацію одночасно ратифікована Верховною Радою та Європейським парламентом. Значну увагу даний документ приділяє вдосконаленню та розвитку податкової системи України. В свою чергу, особливий акцент зроблено на питанні відшкодування ПДВ, що є проблемним для України.

Метою дослідження є аналіз останніх змін в податковому законодавстві та визначення стану виконання Україною вимог Угоди про асоціацію з ЄС в частині реформування системи адміністрування ПДВ з наголосом на питанні бюджетного відшкодування ПДВ.

Викладення основного матеріалу дослідження. Першим етапом дослідження є встановлення обсягу та напрямів змін в системі адміністрування ПДВ, які мають бути здійснені Україною відповідно до Угоди про асоціацію. Так, відповідно до ст. 351 Угоди «податкова система України потребує вдосконалення в напрямі посилення потужностей збору і контролю, з окремим наголосом на процедурах відшкодування ПДВ для уникнення накопичення заборгованості, забезпечення ефективного збору податків і посилення боротьби з податковим шахрайством, а також ухиленням від сплати податків»[7].

У свою чергу, додатком XXVIII до Глави 4 «Оподаткування» встановлюються терміни, в які Україна зобов'язується поступово наблизити своє законодавство до законодавства ЄС (табл. 1).

Таблиця 1. Терміни наближення законодавства України у сфері адміністрування ПДВ до законодавства ЄС

№ з/п	Положення, що мають бути впроваджені	Терміни впровадження
1	Директива Ради ЄС № 2006/112/ЄС від 28.11.2006 р. «Про спільну систему податку на додану вартість» [2]	5 років
2	Директива Ради № 2007/74/ЄС від 20.12.2007 р. «Про звільнення від податку на додану вартість і мита на товари, що ввозяться особами, які подорожують з третіх країн» [1]: - розділ 3 щодо кількісних обмежень	3 роки

Директива Ради ЄС № 2006/112/ЄС [2] вважається фундаментальним нормативно-правовим актом, що закріплює правові засади оподаткування ПДВ у ЄС. Тому сторони угоди й визначили цю директиву однією з основних, що повинні бути адаптовані. З цього приводу слід зазначити, що не зважаючи на критику, як у науковій сфері, так і у прикладній площині, правовий механізм ПДВ, встановлений Податковим кодексом України[5], за більшістю елементів відповідає європейській моделі, яка й відображена в згаданій вище директиві. «Удосконалення потребують лише окремі норми, які не відповідають порядку оподаткування цим податком у європейських країнах»[6]. Так, наприклад, згідно статті 96 Директиви «держави-члени застосовують стандартну ставку ПДВ», а також «можуть застосовувати одну або дві знижених ставки» згідно статті 98 [2].

Відповідно до Ст. 193 ПКУ в Україні ставки податку встановлюються в розмірах 20%, 0% та 7% [5].

Наступним етапом дослідження є виявлення стану виконання Україною Угоди про Асоціацію в частині адміністрування ПДВ. На підставі аналізу положень Звіту про виконання Порядку денного асоціації та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2015 р. [3], можна стверджувати, що основним кроком України у процесі реформування ПДВ стало запровадження системи електронного адміністрування ПДВ, яка покликана забезпечити: 1) відповідність сплаченого та нарахованого ПДВ, а також 2) унеможливити формування фіктивного ПДВ та неправомірного відшкодування його з бюджету. Як зазначено у звіті, на сьогодні прийнято всі законодавчі та підзаконні акти, необхідні для функціонування системи електронного адміністрування ПДВ[3].

Найпоширенішим на практиці залишається питання бюджетного відшкодування ПДВ. Відповідно до ст. 14.1.18 ПК України [5] бюджетне відшкодування – відшкодування від'ємного значення податку на додану вартість на підставі підтвердження правомірності сум бюджетного відшкодування податку на додану вартість за результатами перевірки платника, у тому числі автоматичне бюджетне відшкодування у порядку та за критеріями, визначеними у розділі V ПКУ[5].

В теорії процедура бюджетного відшкодування ПДВ при експорті виглядає ідеально. А що ж на практиці?

На сьогоднішній день достатньо відомими та поширеними як в Україні, так і в ЄС є схеми так званого «карусельного шахрайства» [9] при здійсненні експорту товарів. Експортна карусель – це ситуація, коли один і той же товар спочатку експортується за завищеною ціною, потім закуповується за заниженою, потім знову ж експортується, таким чином створюється завищений податковий кредит [9].

Саме через це процедура відшкодування ПДВ не є ідеальною. Так, наприклад, протягом 2014 року бюджетне відшкодування ПДВ в Україні було корумпованим та здійснювалося конкретним компаніям. Так, наприклад трьома металургійним заводам найбільшого гірничо-металургійного холдингу "Метінвест" за 12 місяців повернули 6,5 млрд. грн. ПДВ [8]. При цьому слід врахувати, що всього за 2014 рік було відшкодовано ПДВ у розмірі 43,3 млрд. грн. [4].

На сьогоднішній день процедура бюджетного відшкодування ПДВ зазнала значних змін. Так, станом на 1 лютого 2016 р. запрацювало ведення реєстрів заяв про повернення суми бюджетного відшкодування ПДВ. Щоправда, значним недоліком є те, що реєстрів існує два: один – для тих, хто відповідає критеріям автоматичного відшкодування платників податків, а другий – для всіх інших, що йдуть «по загальній процедурі». На нашу думку, в цьому випадку має місце деяка дискримінація прав платників податків, адже автоматичне відшкодування відшкодування ПДВ у загальному порядку відрізняється лише критеріями, які ставляться до платників податків.

Щодо обсягів бюджетного відшкодування, то за даними фіскальної служби станом на 01.03.2016 року платникам податків у грошовій формі було відшкодовано 15953,8 млн. грн. ПДВ, в т. ч. 9858,2 млн. грн. було повернено шляхом застосування процедури автоматичного відшкодування [4].

Висновки. Проаналізувавши зміни у системі адміністрування ПДВ у відповідь на вимоги Угоди про асоціацію ЄС в цілому можна зробити позитивний висновок щодо створення електронної системи адміністрування ПДВ, яка покликана забезпечувати прозорість нарахування та сплати ПДВ суб'єктами господарської діяльності. Проте негативом на сьогоднішній день є нездатність системи працювати безперебійно та на повну відповідати щоденним потребам суб'єктів господарювання.

Менш вдалим є прогрес України у сфері бюджетного відшкодування. Як би процедура не виглядала в теорії, на практиці є суттєві камені спотикання: підтвердження сум податкової до відшкодування та саме перерахунок Казначейством «живих» коштів на

рахунок платника податків. Крім цього, доцільним є створення єдиного публічного реєстру до відшкодування ПДВ, замість існуючих двох, що дозволить забезпечити рівність платників даного податку.

Угода про асоціацію не містить вимог щодо ідентичності національного податкового законодавства діючому в ЄС. У Додатку XXVIII наведено графік наближення законодавства України у сфері оподаткування до законодавства ЄС, але вказано той ступінь, якого необхідно досягти.

Отже, як ми бачимо, Україна зробила крок вперед шляхом запровадження електронного адміністрування ПДВ. Проте, подальшого вдосконалення потребує процедура бюджетного відшкодування. Таким чином можна стверджувати, що зроблено багато, але реформи все ще необхідні, особливо в напрямі забезпечення умов для практичного застосування законодавчих змін.

Список використаної літератури

1. Директива Ради № 2007/74/ЄС від 20.12.2007 р. «Про звільнення від податку на додану вартість і мита на товари, що ввозяться особами, які подорожують з третіх країн». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://taxes.org.ua/forum/topic/56/?page=1#post-120>
2. Директива Ради ЄС № 2006/112/ЄС. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_928
3. Звіт про виконання Порядку денного асоціації та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248115804&cat_id=247749488
4. Інформація про обсяги відшкодування податку на додану вартість з державного бюджету. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-vidshkoduvannya-pdchv/informatsiya-pro-obsyagi-vidshkoduvannya/201207.html>
5. Податковий кодекс України. Редакція від 07.01.2016 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/Zakoni/NalCode/nalkodeks.aspx>
6. Теоретико-прикладні аспекти адаптації податкового законодавства в сфері непрямого оподаткування в межах Угоди про асоціацію – Ірпінь : НДІ фінансового права, 2014. – 47 с
7. Угода про Асоціацію між Україною та ЄС. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/association_agreement/index_uk.htm
8. Хто отримував відшкодування ПДВ упродовж року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.theinsider.ua/business/554b7bcb213e1/>
9. Шевчук І.О. Каруселі зупинять назавжди. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/karuseli-zupinyat-nazavzhdi/>